

Hämeenkyrön Mustajärven suvun juuret

Mustajärven suku on laaja ylä-satakuntalainen suku, jonka juuret ulottuvat eri puolille Satakuntaa, mutta varsin rajoitetulle alueelle, eli Hämeenkyrön ja Mouhijärven pitäjiin. Lähtöhenkilönä on Mustajärven torpan isäntä Kalle Kustaa (1841-1918), jonka isä Taavetti Juhonpoika muutti 1850-luvulla perheineen Sepän (Juusen) tilalta Kirmon torppaan nimeltä Mustajärvi ja sukunimi siis tulee tästä. Muutto Sepän tilalta liittyy todennäköisesti perintöasioihin, jotka tuolloin ajoivat monia talollisten poikia torppareiksi tai mäkitupalaisiksi.

Kalle Kustaan isä ja esivanhemmat ovat siis Sepän tilalta kotoisin ja tietysti sukuun naitujen vaimojen suvut ovat eri puolilta Hämeenkyröä ja myös Mouhijärveltä. Suvun juuret ulottuvat siis hyvin monille tiloille, joten pelkän Sepän tilan väen tarkastelu ei johda kovin pitkälle. Yhteyksiä siis löytyy moneen suuntaan ja huomionarvoista on se, että esimerkiksi sukulaisten kanssa ei ole menty naimisiin (sukulaisilla tarkoitetaan tässä serkkuja ja pikkuserkkuja). Sukupolvia taaksepäin mentäessä vastaan tulee talonpoikia ja torppareita ja ainoastaan yksi sotilas, eli suku on hyvin vahvasti talonpoikainen suku.

Tässä vihkosessa on kolme osa-aluetta. Yksi selvittää suvun juuria ja lähteistöä, toinen Hämeenkyrön pitäjää ja kolmas Kuotilan/Sepän/Mustajärven tilan vaihteita.

Jos joku on odottanut jotain ihmeellisiä paljastuksia suvusta, niin voin jo nyt sanoa, että sellaisia ei ole odotettavissa.

Aineisto koostuu kirkonkirjoista, Suomen asutuksen yleisluettelosta, kirjallisuudesta ja jo tehdyistä sukututkimuksista. Aineisto on osittain varsin ongelmallista käytettävää siitä syystä, että kirkonkirjoista on melkoinen määrä tuhoutunut 1600- ja 1700-lukujen vaihteesta. Lisäksi vanhemmat kirkonkirjat, jotka on kuvattu mikrokorteille, ovat laadultaan hyvin heikkoja, eli niiden tulkinta on melkoista arpapeliä. Periaatteessa on helppoa päästä 1700-luvun puoliväliin saakka, mutta siitä eteenpäin Hämeenkyrön osalta on edessä vaikeuksia.

Hämeenkyrön pitäjän esittely on minusta kohdallaan, koska se antaa nykypäivän ihmiselle taustan, mitä vasten tarkastella Mustajärven suvun vaihteita. Monelle on myös historian tapahtumat tuntemattomia, joten niitäkin on syytä tuoda esille. Lisäksi menneiden vuosisatojen arkipäivän elämän kuvaaminen saattaa auttaa lukijoita pääsemään sisälle noiden aikojen ihmisten ajatusmaailmaan.

Kuotilan kylän lähempi tarkastelu kertoo siitä millaisessa yhteisössä esivanhempamme elivät. Tuolloin suku- ja kyläyhteisö merkitsivät ihmisille paljon enemmän kuin nykyään, suku oli se joka määritteli yksilön aseman ja yhdessä naapureiden kanssa myös merkitsi vaikeuksien tullessa turvaa niitä vastaan koska mitään sosiaaliturvaa ei ollut. Nykyajan ihmiselle tällainen sitoutuminen suku- tai kyläyhteisöön tuntuu varmasti oudolta. Samoin se, että suvun kunnia oli tärkeä asia.

Sepän ja Mustajärven tilojen vaiheiden kuvaaminen tuo toivoakseni lukijoille jonkinlaisen tuntemuksen siitä, miten sukupolvien työ ja elämä on johtanut meihin ja myös herättää tunteen siitä, millaisesta ympäristöstä esi-isät ovat ponnistaneet eteenpäin.

Emäntien suvuista olisi varmasti vielä paljon tutkittavaa, mutta aika on kortilla ja jos ajatellaan, että jokaista emäntien sukua ryhtyisi tutkimaan tarkasti, tämän kirjoittajan täytyisi ottaa virkavapaata työstä. Tätä tehdään jatkossa ajan antaessa myöten. Sen verran on jo tietoa, että joistakin näistä suvuista voi päästä pidemmällekin kuin 1600-luvulle saakka.

Mustajärven suvulla on yhteyksiä siis moniin hämeenkyröläisiin sukuihin. Näitä ovat Sormunen, Keskinen, Venetmäki, Frantsila, Talola, Isosävi, Irri ja Kokki. Osa näistä on Hämeenkyrön ulkopuolelta, kuten esimerkiksi Isosävi on Suodenniemeltä. Osassa esivanhemmista ei ole tietoa muuta kuin "piika Kyröspohjasta".

Hankala kohta sukujuurien osalta on 1600- ja 1700- lukujen vaihde. Silloin tuhoutui melkoinen osa kirkon arkistoista ja myöskin muiden arkistonmuodostajien osalta on puutteita lähdemateriaalissa. Sinällään huono juttu, koska tuo ajankohta on historiallisesti erityisen kiinnostava. Toinen epäselvä vaihe on 1800-luvun puoliväli, eli ajankohta, jolloin Taavetti Juhonpoika joutui lähtemään Mustajärven torppaan. Syytä tähän ei ole löytynyt ainakaan vielä. Arvelu on että perintösyistä, mutta asiassa on jotain muutakin, ehkä vähän hämääkin.

Lisää hankaluuksia aiheuttaa kirjava nimikäytäntö talojen ja kylien osalta. Kuotilan tila siis jaettiin 1737 Kuotilaksi ja Sepäksi, jota myös Juuseksi on nimitetty Josef Matinpojan etunimen mukaan. Jaon jälkeen kuitenkin samoja henkilöitä esiintyy kirkonkirjoissa kaikkien näiden kolmen nimen keralla. Kuotilan kylä yhdistetään usein Tokoisen kylään, vaikka kyseessä on kaksi eri kylää, joskus jopa Tuokkola yhdistetään näihin. Kylien rajat ovat saattaneet olla epäselviä ja kyläläisillä on ollut erilaisia näkemyksiä siitä, mihin kylään heidän tilansa kuuluu. Hankaluutta aiheuttaa myös se, että veljekset saattavat asua pitkään samaa tilaa perheineen, jolloin eri lähteissä ilmestyykin isännän nimeksi yllättäen toinen nimi, kuin mitä olisi ollut syytä odottaa.

Hämeenkyrö on kuulunut olemassaolonsa aikana eri kihla- ja tuomiokuntiin (Ylä-Satakunnan yliseen ja aliseen tuomiokuntaan, ikaalisten tuomiokuntaan ja Satakunnan tuomiokuntaan). Tämä tarkoittaa sitä, että arkistot ovat fyysisestikin useassa eri arkistossa. Seurakunnan arkistot sentään löytyvät Hämeenlinnan maakunta-arkistosta. Muut lähteet ovat joko Turun maakunta-arkistossa tai kansallisarkistossa. Vaikka lähteet olisivatkin samassa rakennuksessa, niiden sijainnin etsintä ei välttämättä ole kovin yksinkertaista. Jos ajatellaan tilannetta, että haluttaisiin tutustua vaikkapa hämeenkyröläisiin tuomiokirjoihin, olisi käytävä läpi neljän eri arkistonmuodostajan arkistot. Sama koskee veroluetteloita. Jos haluaisi käydä tehokkaasti näitä edellä mainittuja arkistoja läpi, olisi oltava jokin selvä ajallinen kiinnekohta, johon tarttua. Muuten työ menee aivan hakuammunnaksi.

Jos halutaan jotain mikrohistoriallista aineistoa mukaan, on kuitenkin pakko tutkia veroluetteloita ja tuomiokuntien arkistoja. Näyttää kyllä siltä, että esivanhempamme ovat viettäneet perin säädyllistä elämää, eli tuomiokuntien arkistot tuskin tuovat paljoakaan tietoa. Verojen maksamiseen liittyvät asiakirjat, kymmenysluettelot, henkikirjat, autioluettelot ja hopeaveroluettelot antavat tietoa ainakin karjavarallisuudesta ja peltojen kylvöstä ja niistä taas voi päätellä muita tilaan liittyviä asioita. Yleisesti voi sanoa, että suomalainen arkistolähteistö ulottuu parhaimmillaan 1540-luvulle saakka. Tästä taaksepäin arkistolähteet ovat hyvin hajanaisia ja vähäisiä, Hämeenkyrön osalta vielä erityisen vähäisiä. Keskiaikainen lähdemateriaali on Suomessa todella harvinaista johtuen Turun palosta v.1827, jossa Turun yliopiston kirjasto tuhoutui pahoin, n. 90% Suomea koskevista lähteistä tuhoutui tuolloin. Niistä pelastui ainoastaan Tukholmassa ja muualla lainassa ollut aineisto. Keskiajalle pääsy on mahdollista lähinnä siinä tapauksessa, että suvussa on mukana aatelisia henkilöitä. Mustajärvien osalta ei aatelista verenperintöä ole tullut vastaan, mikä ei ole kovin ihmeellistä. Hämeenkyrössä ei ole juuri ollut omalta paikkakunnalta lähtöisin ollutta aatelistoa, niin kuin monella muulla suomalaisella paikkakunnalla. Hämeenkyrön aateliset ovat olleet virkatalojen haltijoita, jotka eivät ole paikkakunnalla viipynet muutamaa vuotta pidempään. Perimätieto taas on hankalaa käytettävää siksi, että tieto on kulkenut sukupolvien kautta ja muuttunut ajan myötä, eikä siis välttämättä pidä paikkaansa, joten tietojen paikkansapitävyyden tarkistaminen on usein lähes mahdotonta. Silti sukutarinoilla on oma paikkansa sukututkimuksen yhteydessä, ovathan ne olleet kuitenkin muokkaamassa meidän näkemystämme menneisyydestä.

Hämeenkyrön maatilojen isäntäluettelo ei tuonut paljoa valaistusta tilanteeseen, oikeastaan päinvastoin. Se on joiltain osin ristiriitainen esimerkiksi kirkonkirjoihin nähden, eli sen luotettavuutta täytyy arvioida vielä tarkemmin. Juuri Kuotilan ja Sepän osalta ristiriitaisuuksia yllättäen löytyi. Toisaalta, mikäli tämä isäntäluettelo pitää paikkansa, Hämeenkyrössä ei ole montakaan tilaa, jossa sama suku olisi ollut isäntinä tai suku edes jatkunut emännän kautta vuodesta 1540 lähtien. Mielenkiinto asiaan tulee siitä, että ovatko hämeenkyröläiset sitten vaihtaneet asuinpaikkaansa vai onko uusia isäntiä tullut Hämeenkyrön ulkopuolelta. Näyttäisi kyllä siltä, että uudet isäntäsuvut ovat suurimmalta osin tulleet Hämeenkyröstä. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos tila on jostain syystä menetetty, tilanne on korvattu muutaman vuoden jälkeen siirtymällä isännöimään jotain toista tilaa. Hämeenkyrön tilanne on perin toisenlainen verrattuna toiseen paikkakuntaan, jonka sukuja olen tutkinut, eli Sääksmäkeen. Siellä ei ole ollut läheskään niin paljon vaihtuvuutta tiloja hallinneissa suvuissa, ei edes Isovihan aikana. Sääksmäellä ehkä tilannetta selittää se, että paikallisen aateliston määrä on ollut huomattavasti Hämeenkyröä suurempi, ja he ovat pitäneet omistuksistaan todella tiukasti kiinni. Sääksmäkeä ei myöskään ole kohdannut aivan yhtä kovia vaikeuksia kuin Hämeenkyröä.

Mistä Ylä-Satakunnan väestö on sitten alkujaan tullut? Mustajärven/Sepän suku on mitä todennäköisimmin ollut alueella kauan, eikä siihen ole tullut myöhemminkään mistään kauempaa uutta verta, paitsi 1900-luvulta lähtien. Toista yläsatakuntalaista sukua, Erkkilää (Vähä-Ruka, Uusi-Äijälä) tutkiessani huomasin, että liikkuvuutta on ollut paljon enemmän kuin mustajärveläisillä. Erkkilän juuret ulottuvat aina Pohjanmaalle, Pohjois-Karjalaan,

Ruotsiin ja mahdollisesti jopa Skotlantiin asti. Se tiedetään, että Kalannin, Rauman ja Köyliön suunnalta asutus on levinnyt pohjoiseen päin. Toisaalta taas Hämeenkyrön seudulta tunnetaan muinaisjäännöksiä ainakin viidentuhannen vuoden takaa. Tämä asutus on kuitenkin aivan muuta väkeä kuin esimerkiksi tuhat vuotta sitten seutua asuttanut väestö, välillä on ollut niin sanottu asutustyhjiö. Se on saattanut johtua monesta syystä. Olosuhteet ovat olleet epäsuotuisat, joten on muutettu muualle, tai jokin vihollisjoukko on tuhonnut väestön lähes kokonaan. 1000-1500 vuotta sitten Satakuntaan muutti paljon väkeä Ruotsin suunnalta ja myös Saksasta, kuten toisaalla jo totesin.

Mustajärven suvun juuret katoavat siis satakuntalaiseen kansanmereen viimeistään 1500-luvulle tultaessa. Se ei tietenkään merkitse mitään, niin käy suurimmalle osalle suomalaisista suvuista, mutta esivanhempamme ovat silti luonnollisesti olleet olemassa ja mikäli jatkamme ajatuskulkua kauemmas menneisyyteen, he ovat tulleet tänne jostakin itäisen tai keskisen Euroopan alueelta. Jos aivan huimaksi heittäytyy, eurooppalaisten juuret löytyvät lopulta Afrikan suuren hautavajoaman, Kenian, Ugandan, Malawin ja Tansanian alueelta. Tutkijat ovat osoittaneen Euroopan nykyisen väestön olevan noin kahdenkymmenen esiäidin jälkeläisiä. Tähän on päädytty nykyisen geenitutkimuksen metodeilla tutkittaessa mitokondrioiden dna:ta, joka siirtyy nimenomaan äidiltä. Tämän mukaan Euroopan nykyinen väestö on tullut tänne noin 40 000 vuotta sitten, vallaten aluetta vuosituhansien aikana neanderthalin ihmisiltä. Aika hurja ajatuskulku siis, mutta sieltä meidän juuremme ovat lähtöisin.